

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL II

Nr. 209.

Brașov, Vineri 23 Septembrie (5 Octombrie)

1888.

Nou abonament

la

„GAZETA TRANSILVANIEI“.

Cu 1 Octombrie 1888 st. v. se deschide nou
abonament la care invităm pe toți amicii și pri-
jitorii fidei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni 3 fl.
pe șase luni 6 fl.
pe un an 12 fl.

Pentru România și străinătate:

pe trei luni 10 franci,
pe șase luni 20 franci,
pe un an 40 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin **mandate postale.**

Domnii, cari se vor abona din nou,
să binevoască a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrația „Gazetei Transilvaniei“.

Brașov, 22 Septembrie v.

Cel mai însemnat eveniment
al zilei este visita împăratului
Germaniei la curtea de Viena.

Pe drumul dela Petersburg,
Stockholm, Copenhaga, Stuttgart,
München împăratul Wilhelm II
a ajuns și în metropola Austriei,
de unde va merge să viziteze ce-
tatea eternă, capitala Italiei unite.

Deja acest itinerar al mo-
narchului german dovedește po-
ziția însemnată și puternică a
impărației sale, care predomină
astăzi situația politică în Eu-
ropa.

Primirea ce i s'a făcut lui
Wilhelm II în Viena a fost en-
tusiastică. Vechia reședință a
Habsburgilor fiind în prepon-
deranță germană, este o apariție
naturală, că populația Vienei
întâmpină pe împăratul Wilhelm
nu numai cu căldura, ce se dato-
resce unui suveran, care stă în
strînse legături de alianță cu
Austria, ci și cu simpatia ce-o lăgă

de poporul înrudit german din
impărația vecină.

Aprețările ce le fac foile
germane din Austria asupra vi-
sitei împăratului Wilhelm la Viena
sunt pătunse de convicțiunea,
că numai în strînse și durabila
unire cu Germania monarchia
habsburgică își poate vedea asigu-
rat viitorul său și că amicitia
dintre aceste două impărații este
o necesitate chiar pentru pacea
și liniștea Europei.

„Visita împăratului Wilhelm în
Viena — scrie „N. fr. Presse“ —
„este o solemnă mărturisire a
scopurilor alianței de pace, ce lăgă
Germania și Austro-Ungaria. In-
tre Rusia și Germania domnea
mare încordare, când Wilhelm II
a plecat la Peterhof; intențiunea
acelei călătorii a fost de a-o mai
micșora și îndulci prin înoirea re-
lațiilor personale cu vărul de
pe tronul Țarilor. Der nici mă-
car umbră de încordare nu dom-
nesce între Germania și Austro-
Ungaria; nu e nimic de schim-
bat și de domolit. Motivul
visitei în Viena este numai și nu-
mai de a sancționa starea de lu-
cruri esistență ca nealterabilă, de
a documenta cordiala amicitia, ce
leagă ambele curți, precum și ten-
dința de pace, care formeză chi-
tul ei, și tocmai de aceea acesta
visită nu este numai un act de
curtoasiă, ci ea însemnă programa
politice esteriore, pe care Wil-
helm II e decis să-o observe și
să-o manifeste, cum a moștenit-o
dela înaintașii săi“....

Der nu toți din acesta monar-
chiă sunt de părere, că programa
politice esteriore a lui Wilhelm
II este singură mântuitoare. Sunt
mulți, și între aceștia mai ales
Slavii, cari privesc cu orecare
neîncredere la acesta programă și
se întrebă cu orecare îngrijire: ce
folos a adus până acuma po-

pórelor din monarchia habsbur-
gică alianța cu Germania? Până
acuma, dicit ei, numai Maghiarii
pot fi satisfăcuți de rezultatele
ei, căci ei au a mulțami mai mult
influenței germane poziția lor
predominantă politică, er cât
pentru Germanii Austriei ei spe-
reză, că strînse legătură cu impe-
riul german le va face posibil
cu timpul a redobândi supre-
mația dincolo de Laita.

Se află de altă parte și între
Germanii austriaci de aceea, cari
nu-și pun totă încrederea în pro-
grama esteriore germană și cari
ar voi să ferescă monarchia de-o
legătură prea strînse cu Germa-
nia, care i-ar răpi cu totul liber-
tatea de acțiune, făcându-o un
fel de vasală a Hohenzollerilor.

S'a mai născut în timpul
din urmă și bănuiala, că împăra-
tul Wilhelm ar avea de gând a
face pe mijlocitorul între Rusia
și Austria, îndemnându-o pe cea
din urmă a-și părăsi politica orien-
tală de până acuma.

Tote aceste curenturi, păreri
și combinații sunt puse ađi în
mișcare prin prezența împăratului
Wilhelm în vechia capitală a Aus-
triei.

Se tot vorbește de asigurarea
păcii. Unde rămâne însă cesiunea
ușurării sorței cetățenilor, cari
nu mai pot suporta sarcinile im-
puse prin continuele înarmări?
Unde rămâne libertatea popóre-
lor?

Cine ar cuteza a prevesti ađi
ce ne vor mai aduce nouele îm-
brățișări dintre monarchii?

Noua organizația a armatei.

Idea unei noue organisiări a armatei
preocupă astăzi cercurile guvernamen-
tale. E vorba de a reforma nu numai
honvețimea, ci și armata comună, îngre-

uind din nou și încă în măsură consi-
derabilă sarcinile cetățenilor.

În sensul reformelor proiectate,
din tinerimea ce se prezintă la asentare
va avea să se completeze contingentul
cerut pentru armata comună, din
restul se va completa contingentul
honvețimei și toți ceilalți tineri apoi vor
fi asentați pentru armata de rezervă, es-
cepțiune făcându singuri numai aceia,
cari sunt incapabili pentru serviciul
militar.

Va să dicită, în sensul acestui pro-
iect, pe viitor nu se va stabili nume-
rul ostașilor prin legi aduse în dietă,
ci fiă-care individ apt de serviciu va
ave să fiă militar. Prin noua lege pen-
tru glóte se dă numai dreptul de a se
întregi armata de rezervă din prima
clasă a glotașilor, acum însă dreptul
acesta s'a generalizat cu privire la în-
tréga tinerime.

Din proiectul eventualei reforme
mai accentuăm, că tinerii voluntari pe
an, decât la anul nu vor fi în stare
să depună esamenul de oficer, vor fi
obligați ca să servescă în armată încă
un an, va să dicită cu totul doi ani.
Observăm, că „Egyetertes“ privesc în
acesta o sarcină deosebită pentru tineri-
imea maghiară; se teme fôia ungrăscă,
că tinerii maghiari, fiindcă nu prea știu
limba germană, vor avea să servescă la
miliția tot doi ani în loc de unul...

Din noul proiect de organizare
alt armatei mai amintim în fine, că
serviciul militar nu se va începe pe
viitor dela anul al 20-lea al etății,
ci dela al 21-lea. Va să dicită tinerii nu
se vor mai elibera din miliția când
vor fi de 24 de ani, ci când vor fi de
25 de ani de etate. Cu modul a
cesta se cauză o greutate destul de
însemnată pentru tinerii, cari cu un
an mai de timpuriu ar fi voitu să-și în-
temeieze familia, să-și înființeze atelierul
ori economia proprie și din anii mai vi-
guroși ai vieții să potă jertfi cu unul
mai mult pentru viitorul și binele său
propriu.

Așa dicită și acest proiect

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Cele patru temperamente.

Prelegere umoristică.

Domnii mei!

Un cap de deștept a descoperit, că
deja în copilăria cea mai fragedă a ne-
mului omenesc, tóte căpăținile óme-
nilor au avut o parte anterioară și alta
posterioră, o parte dreaptă și una stângă.
Acest rezultat împătrat a condus
la nenumărate asemenea rezultate, așa d.
e. că lumea are patru margini, globul
pământesc patru elemente, anul pa-
tru anotimpuri, statul patru staturi,
ómenii patru temperamente ș. a.

Pe lângă aceste rezultate ómenii au
stat un restimp órecare. — Însă după
ce s'au dezvoltat ómenii din ce în ce
mai tare, căpăținile lor au devenit din ce
mai multi-laterale și acesta multilatera-
litate s'a făcut pe contul acestei pa-
trilateralități. — Cele patru elemente
s'au descompus în vre-o șese-deci sub-
stanțe radicale și în locul celor patru
linii, compasul a primit trei-deci și
două. S'au descoperit țeri d. e. Da-
nemarea — unde nu s'au aflat nici érnă

nici văr; — și de aceea cele patru a-
notimpuri s'au exprimat în douspre-
dece luni.

Chiar și împărțirea staturilor n'a
putut să se susțină mult. Nobilimea
s'a dedicat chiamării preoțesci îndelet-
nicindu-se și cu afacerile civile, preoți-
mea a devenit din ce în ce mai lu-
ménă, cetățenii și-au cumpărat titluri
nobile și țerani bunuri de ale nobili-
mei — scurt staturile s'au descompus
în părți singuratic.

Din tóte împărțirile în patru părți
nu mai avem acum decât învățătura
despre cele patru temperamente, pe care
cu această ocaziune am intențiunea de a-o
espune onorabililor mei ascultători în-
tr'un estiras scurt:

Se află patru temperamente séu fir,
domnii mei, anume: cel sanguinic, cel
coleric, cel melancolic și cel fleg-
matic.

Negreșit că sunt unii ómeni cari
sustin, că numărul temperamentelor
s'ar ridica la vre-o opt sute de milioane;
însă acesta eu o voi nega în modul
cel mai hotărît, până când nu mi se
va propune o specificațiune a tuturor
temperamentelor.

Deră din complexanță deosebită față
cu cei de altă părere, totuși voiesc a
concede, că temperamentele chiar așa de
rar se găsesc curate, ca și substanțele
radicale, ba încă — că temperamentul
individual al celor mai mulți ómeni
este o amestecătură a celor patru tem-
peramente sus amintite.

Nici-decum nu voiesc să mă ames-
tecă a esplica onorabililor mei ascult-
ători originea diferitelor temperamente.
Inercarea în această direcțiune ar da
cuvântării mele aceeași lungime și lă-
țime, care o are o vorbire comună poli-
tică și ceea ce ar fi mai neplăcut — mi
s'ar pute întâmpla ce i s'a întâmplat
deja cutărui onorabil orator adică:
când prelegerea mea, care a durat ore
întregi, ar fi finită, atunci aceia dintre
ascultători, cari s'ar mai afla tređi, ar fi
tocmai așa de înțelepți ca și la începu-
tul vorbirei; căci deși învățării au cău-
tat atăt aci, cât și dincolo — nu nu-
mai în fazele planeșilor, ci și în ato-
mii sângelui — după cauza diversității
temperamentelor, totuși ei încă nu s'au
unit asupra acestui lucru, de a găsi un-
deva aceea cauză. — Noi ne vom ține
dec de aceea ce ne este cunoscut, adică:

de operațiunile temperamentelor și a
simptomelor lor esterne.

Sanguinicul este un copil al
momentului. — Pentru el există numai
un timp adecă — prezentele. Trecu-
tul el l'a uitat și la viitor mai are
un timp să se mai jucte. După îm-
părțirile tuturor amicilor săi, el are
o inimă bună, lui îi pot propune ce vo-
iesc; el se învoiesc în tóte, numai cu stu-
diul matematic nu. Decă virtutea și vi-
țul sunt îndatinări atunci el nu este nici
virtuos, nici nici vițios, căci nici paci-
militate sale, nici principiile sale nu dom-
nesc în decurs de patru-spre-dece zile
dup'olaltă. El este neconstant în tóte,
excepționându-se amorul; pentru-că el
este în continuu amorisat, și numai obi-
iectul amorului său și-l schimbă neîn-
cetată. El își ține în mod conșien-
țios promisiunile sale încăt nu le uită
său încăt împlinirea lor nu-i pregă-
tescă nici o incomoditate. Nenumărat
este numărul întreprinderilor sale în-
cepute; acele întreprinderi însă, pe cari
le duce în deplinire, le pot de grabă
numera.

(Va urma.)

de organizare a armatei nu promite nici o bucurie pentru masa cetățenilor.

DIN AFARĂ.

Dilele acestea a apărut în Rusia o broșură, ală cărei autor e principele Nicolae Galițin și în care se vorbește de relațiunile dintre Rusia și Germania. Până la 1860, ține broșura, Rușii și Germanii au trăit în cele mai bune relații; de atunci lucrurile s'au schimbat. Vina pentru acesta e a presei oficioase germane și a principelui de Bismark, care cred că în Rusia ar fi existând un partid politic panslavist. Principele Galițin susține, că această credință e greșită. Panslavismul politic e un vis de care Rușii s'au vindecat de când au cunoscut mai d'apropo pe frații slavii. De sigur că Rușii aspiră la o comunitate culturală cu toți Slavii; d'arătă. Nu mai există deci decât panslavismul cultural.

Autorul sfătuesce presa să se potolească; astelă s'ar linișci opinia publică și Rușii ar trăi în veci bine cu Germanii. Principele Bismark ar trebui asemenea să se convingă, că nu e de făcută nimic cu Austro-Ungaria, care e osândită să se descompue.

După cum se poate vedea, publicistica rusă a întreprins o înțregă campanie având de scop a despărți Germania de Austro-Ungaria.

Consiliarul Dr. Geffcken, care este urmărit pentru publicațiunea în „Deutsche Rundschau“, a fost mai înainte în diplomația orașului său natal Hamburg în diferite pozițiuni, el a fost activ și ca ambasador hanseatic în Berlin și în anii 1870 a fost profesor la facultatea de drept în Strassburg. Dela 1854 până la 1868 a fost ambasador al Hamburgului, mai mulți ani și în Londra. Se pare, că acolo a legat relații intime, care i s'au luat în nume de rău în Berlin. Dela 1881 trăiesce Dr. Geffcken ca om privat în Hamburg. El se numără între contrarii politici ai lui Bismark. Geffcken se poate numi în general moderat conservativ, d'ar scris de repetite ori în ziarele engleze în contra politicii bismarkiane. — „Börsen-Courier“ anunță, că și ministrul de justiție Friedberg posedă un exemplar al însemnărilor memoriale ale lui Friedric și că toate exemplarele câte le-a fost împărțit prințul de coronă, le-a împărțit în casa lui Friedberg.

Din Paris se telegrafiază, că ministrul de externe francez Goblet, cu ocaziunea banchetului din Amiens, s'a declarat în termeni foarte violenți contra lui Boulanger. Boulanger — dize el — a luat asupra sa cel mai trist și cel mai păcătos rol. El a făcut o nouă fracțiune de partid, ce se numește boulangierism. Nu e vorba aici nici de program, nici de partid, ci singur numai de o poftă de glorie personală. Nu cunoște nimenea principiile lui Boulanger nici cu privire la politica externă, nici cu privire la cea internă. Ceea ce voește el este, ca să fiă președinte al republicei. Dacă la proximele alegeri ar reeși Boulangier, urmarea n'ar pute să fiă alta, decât anarhia și revoluția, eventual chiar și războiu în afară și acest războiu ar trebui să-l suportăm între cele mai triste împrejurări. Noi voim o Franță mare și tare, sub astfel de împrejurări însă, prin ce este asigurată puterea Franței?...

Cu altă ocaziune, din incidentul solemnității deschiderii unei școle profesionale, Goblet s'a pronunțat asupra situațiunii interne și externe a Franței, precum și asupra Boulangierismului. De geaba am voi să ascundem nedumeririle ce le-ar aduce cu sine regretabila, surprinzătoare și amenințătoare reușire a lui Boulanger cu ocaziunea viitoarelor alegeri. Ce altă ar pute să aducă poli-

tica lui Boulanger, decât repetiția unor nouă aventuri? Goblet amintesc meritele ce le are republica pentru țară, fără a nega însă că ar fi de dorit și unele reforme. Răul provine de acolo, că majoritatea dietei nu e omogenă. Dacă în viitoră dietă s'ar afla mulți aderenți de ai lui Boulanger, această împrejurare ar provoca numai confuzie și ar tinde la anarhia și dictatură, probabil chiar la războiu civil, din care ar pute să urmeze războiu în afară și încă în casul de față în nise împrejurări foarte critice. Ministrul speră însă, că republica va învinge și noua dietă se va constitui din astfel de bărbați, care să asigure pentru viitor pacea și fericirea țării.

Guvernul bulgar și Macedonia.

Primul ministru bulgar, d. Stambulov, a avut o convorbire cu corespondentul din Sofia al lui „Pester Lloyd“ cu privire la *cestiunea Macedoniei*.

E imposibil, dize d. Stambulov, ca noi Bulgarii să nu simțim durerile pe care le suferă frații noștri din Macedonia. D'ar fi o greșală să se credă că, pentru acesta, am av de gând să deschidem adă *cestiunea Macedoniei*. „Tota mișcarea macedonă e în mâinile mele și ea va izbucni ori când voi voi, d'ar acum timpul. Bulgaria vră să trăească în pace cu Turcia. Europa poate să fiă fără grijă. Dacă Sârbii și Grecii nu se vor amesteca în treburile Macedoniei, se vor abține și Bulgarii.“

Tot cu privire la agitațiile din Macedonia se comunică din Belgrad, că ele se datoresc instigațiilor rusești, care au drept țintă să producă neînțelegeri între guvernul sârb și guvernul bulgar; d'ar ele n'au reușit să atingă scopul.

SCRILE DILEI.

Iubitul nostru confrate *Stefan Bobancu*, care și-a împlinit pedepșa ce i-a fost dictată de către tribunalul cu jurați din Clușiu, va sosi cu trenul de astă seară din Vaț spre a-și ocupa erăși postul său în redacțiunea „Gazetei“. Dumneșu se-lu aducă voinic și sănătos în mijlocul familiei sale, a amicilor și conaționalilor săi. Îl așteptăm cu dor.

Duminecă în 25 l. c. se va ține, după cum ni se împărtașește, *sărbătorea S-tei Sofii*, patrona școlilor centrale române de aici. Cu privilegiul acesta se va ține în biserica S-tului Nicolae parastas pentru fondatorii și binefăcătorii acestor școle. După parastas tinerimea studioasă, corpul profesoral și publicul asistent se va îndrepta în procesiune spre edificiul școlar, unde se va oficia sfințirea apei. După îndeplinirea acestui act demn, d-lu profesor *Ion Popca* va ține o vorbire festivă, în care va face amintire în deosebi de fostul director al școlilor medii Dr. *Ion G. Meșotă*, de ore-ce acum sunt de cece ani, de când a răposat acest vrednic bărbat. Corul Reuniunii române de gimnastică și de cântări împreună cu cel școlar, dirijate de d-lu profesor *Nicolae Popovici*, vor executa două frumoșe imnuri.

Diarul englez „Glasgow Herald“ publică o corespondență ce i se trimite din Budapesta cu privire la *manevrele de estă timp ale armatei austro-ungare*. Opiniunea ce se pronunță în colonele fôiei engleze atât asupra armatei în genere, cât și mai virtos asupra corpului ofiteresc, e cătu se poate mai nefavorabilă.

Delegațiunile școlei del gimnaziului român din locș, care se ocupă cu mult zel de îmbunătățirea acestor școle, au terminat în ședința de ieri un Regu-

lament prin care se introduce o reformă esențială în conducerea gimnaziului, a școlilor comerciale și reale, cum și a școlilor de fete. Anume toate aceste institut stau în prima linie sub conducerea unui singur director, acestuia însă i se dau ca ajutor doi conectori, unul pentru gimnaziu și școla de fete, al doilea pentru școlile reale și cele comerciale. Ambii conectori sunt totodată și conducători de studii pentru corpurile respective.

Tot în ședința de ieri s'au ales ca membri ai *Eforiei școlare* următoarele persoane: *Ioan Petrică, I. Lenger, V. Voina, T. Nicolau, St. Iosif, L. Nastasi, Nic. Ciurcu, Diam. Manole, G. B. Popp, N. Străvoiu, P. Nemeș și B. Baiulescu*.

În 29 Sept. și-a ținut *conventul districtual al bisericilor reformate ardelen* adunarea generală. S'au prezentat peste 200 de membri. După o rugăciune a episcopului Dominik Szasz, a ținut curatorul superior br. Desider Banffy discursul de deschidere. După constituire a cetit episcopul Szasz un raport lung, amintind de meritele repositului ministru Trefort și de formarea multor comunități nou bisericesci, a mai multor fonduri bisericesci, precum și de dădirea a numeroșe biserici, școle și case parohiale. Mai departe a amintit contractul de sprijinire încheiat cu Kulturregylet-ul ș. a. ș. a.

Din *Sighișora* se scrie fôiei „S. d. Tagbl.“, că culesul de cucuruz se va termina în ținutul acela la 13 Octomvre; rezultatul va fi în privința calității satisfăcător, în privința cantitativă însă va fi mai puțin cucuruz ca în anul trecut. Strugurii cu tot timpul frumos nu vor să se îndulească cum se cade. În timpul din urmă nise speculanți străini au cumpărat aproape toate proviziunile de hemeiu, ce le-au aflat p'aici.

Duminecă în 25 l. c. la 3 ore p. m. va fi adunarea generală extraordinară a *Reuniunii de gimnastică și de cântări* în sala de probe a reuniunii.

Resultatul înscrierilor la școlile comunale din Budapesta pentru anul școlastic curent este următorul: în cele 3 școli reale s'au înscris 1355 școlari, mai puțin decât cu 57 ca în anul trecut; în cele 7 școli civile de fete și 4 de băieți s'au înscris 3948, mai mult cu 153 ca în anul trecut; în 3 școli comerciale medii s'au înscris 446, mai mult cu 32 ca în anul trecut; în 3 școli comerciale inferioare 282, mai mult cu 94; în 56 școli elementare populare s'au înscris 29,490, mai mult cu 935; în 16 școli industriale 5378, mai mult cu 1300 ca în anul trecut. Cu totul s'au înscris în cele 93 școli diferite, ce se află în Budapesta, 41,483 școlari, mai mult cu 2607 ca în anul trecut.

Imormentarea inteligenței d-re *Iulia Hașdeu* s'a săvârșit luni, 19 Septemvre st. v. Ceremonia sântă s'a săvârșit prin P. S. S. Episcopul Argeșului și arhe-reul C. Orleu. D-lu Mumaiuanu, șeful uneia din secțiunile Arhivelor, a narat viața repositatei storcând lacrimi din ochii numerosului public, între care se afla întreg corpul universitar și cel profesoral. Pe un car alb, încărcat de corone și de flori, și purtat de patru cai albi, cu panglicele purtate de tinere fete și de studenți, membri ai societății „Unirea“, plecă pentru ultima călătorie cadavrul tinerei copile. La Academia, d. Ionescu Gion a rostit un frumos discurs, în urma căruia cortegiul s'a îndreptat spre cimitirul Bellu, unde fură depuse osămintele repositatei.

Locotenentul în armata română *Stefan Cristescu*, trimis în Franța pentru completarea studiilor sale militare, a inventat un *instrument de calcul integral și diferențial*, pe care l'a și trimis ministrului de resbelu din București, cerând a fi brevetat.

Tabloul lui Munkacsy „Christos pe muntele Golgotha“ a fost cumpărat de Wanamaker cu prețul de 400,000 franci. Același amator a cumpărat și renumitul tablou al lui Munkacsy, Christos înaintea lui Pilat.

Astă seară, Joi, va da *musica orășănescă* de aici în sala otelului Nr. I sub conducerea dirigentului său *A. Brandner* un *concert de soliști*. Programul este foarte ală și se vor executa opt piese noue. — *Musica orășănescă* va arangia în sezonul de toamnă patru concerte cu abonament în sala otelului Nr. I

În 1 Octomvre a. c. s'au tras în Viena *losurile de stat del 1854*. Câștigul cel mare cade pe seria 1550 nr. 9—5000 fl., câștigă seria 1979 nr. 9; câte 2000 fl. câștigă Sr. 1262 nr. 16, Sr. 1418 nr. 18, Sr. 2057 nr. 9, Sr. 3378 nr. 6 și Sr. 3684 nr. 29.

Aruncuri pentru teatrul maghiar din Deșu?

Solnocă-Doboca, 24 Sept. 1888.

Adunarea ordinară de toamnă a comitetului comitatens în acest comitat se va ține estimp în 16 Octomvre. Intre obiectele acelei adunări este unul de însemnătate mare pentru punga contribuitorilor din acest comitat oblat de comite suprem br. Banffy Dezs. Anume: Torma Miklos face propunerea de a se arunca dare supletoria pe locuitorii comitatului pentru *„scopuri culturale“*. (12. „Torma Miklos vármegeyi bizottsági tagnak „kulturalis czélokra“ fordítandó potado kivetése iránt bejelentett indítványa.“) Și ce se înțelege sub „scopuri culturale“? Se vorbește în lung și lat, că scopul din vorbă e teatrul din Deșu. Și cu dreptă cuvent. — Acesta a p'truncu ca un fulger sdrobitor în toate părțile comitatului. Maghiari, Români, cu toții se uimesc și îngrozesc de impositul nou ce li-se pune în prospect. Și nu-i mirare.

Ministrul actual de finanțe a pus șurub de oțel pe contribuții de sub stăpânirea sa și-lu întorce mereu cu mâna de fer, căci deficitul e mare, datoria statului cumplită, finanțele aproape să se compromită, și atunci ce e mai mult pentru guvernanti, se compromite și înțelepciunea guvernării de 13 ani.

Plătim mereu, poporul plătesce, încât nu-i ajunge de unde să plătescă, i se vinde și straiul cel din urmă.

Greutățile pe comune s'au multe și mari, fel de fel de adausuri la dare (potad), încât în cele mai multe comune adausul la dare ajunge la 60—70 %

Acum mai vine și noul deputat dietal, — cred că cu recomandare nu prea plăcută înaintea alegătorilor sei din Secu, — să mai ceară urcarea greutăților pe umerii atât de împovărați ai bieților muncitori, — Pentru ce? Pentru teatrul din Deșu învelit în frasa „kulturalis czélok“.

Se știe ce lucruri mari s'au săvârșit în acest comitat. Drum de fer del Apohida până la Bistrița, drum de fer către Ileanda la Zelau, zidiri comitatense, și mai știu eu? — toate cu putere de vapor și cu iuțimea lui. Și la toate acestea, cea mai mare onore au avut locuitorii acestui comitat.

D'ar apoi drumurile comitatense plătite în bani sau cu munca grea ș. a. Apoi cum se nu se îngrozesc, când aud că Torma Miklos vrea să le mai adaugă sarcinile pentru teatrul din Deșu de sub mantaua „kulturalis czélok“?

Propunerea lui Torma Miklos de se va primi, ceea ce nu-mi vine a crede, va aduce cu sine trista privelise, că se vor vinde sumanele bieților omenii cu toba, ca domnii din Deșiu să-și potă petrece, să se potă delecta în pestrițu costumul alți teatraliștilor și aplauda. — Să mă explic.

Scoterea dărei se face și cu execuția acolo unde se dă de renitență, dăr de ordinaru nu renitența aduce pe executorul, ci lipsa și sărăcirea bieților omeni, sleirea și secarea isvórelor de câștig. Executorul amăsurat, marșru-lei, vinde dela bietul om pe ce potă pune mâna, până și cămașa din spate. În piața Deșului se vor vinde sumanele din urmă ale omenilor și, dela votarea dărei supletoria propusă de Torma, și pentru acesta dare, ér d-nii din Deșiu în periferia aceleiași piațe, séra se vor desfășta în cântecele și horile de pe scenă.

Și totuși această propunere potă să și trecă prin ciurul cel rău al adunării comitetului comitatensu, de cumva comitele br. Bánffy nu va modera o lécă zelul tinéru al deputatului, vędéndu sarcinile cele multe de fpe umóru locuitorilor din comitatul séu, vędéndu-i spetici de multele dări supletorii, și sciindú bine și aceea, că: Comitatu nu este în dreptu a vota dare pe locuitorii pentru și cu scopu de petreceri și distracțiuni, fiá acelea diresa în orí ce limbă de sub sóre. —

Teatrul din Deșiu l'a ridicatú o societate privată pe acții. Căci în Viena este teatru, în Pesta asemenea, ba și în Clușiu, de ce se nu fiá și în Deșiu?.... Toți oficialii comitatului ca la porocă și-au luatú acții, — societatea aceea, cu titulu patriotismului, a atérnatú asupra lor ca sabia lui Damocle. Totu pe calea presiunii s'a pusú dare pentru teatru „de bună voce“ pe mai multe comune. — Pușini au contribuitú și din îndemnul propriu. Alții, cari au fostú mai la adăpostú de sabia lui Damocle, și-au rezervatú banii pentru plătirea multelor și marilor greutăți publice, lăsândú ca să-și câștige domnii modú de petrecere, ca să nu li-se urască în serile cele lungi de iernă. În fine pe lângă unú cambiu sdravénú s'a ridicatú teatrul. Au începutú a se perénda trupe teatrale, cari nu se puturá susținé decâtú pe timpú scurtú, și când se depártau și lăsau în Deșiu obiecte de prețú, decâtú le aveau, séu în valú mai bunú casú datorii, érá uimedonulú „templu alú Thaliei“, în umilința sa disparentă, s'a redusú la pozițiile de a sta golú cu lunile spre învértoșarea cambului. — Ca să se mai scótá din infundătură, comitatulú i-a votatú anú subvenția de 3000 fl. din chiria unui edificiu comitatensú, — veđi Dómne banú întrecótori, de nu scia omulú ce să facú cu ei, — banú comuni pentru întreprinderea unei societăți private! și acum, — „quid hoc ad tantam sitim!“ — „apetitulu vine mánecândú“, se ochesce la punga contribuțiilor, cu titula „dare supletoria pentru scopuri culturale.“ —

Echitatea, — să vorbimú și despre acesta.

În comitatulú Solnocú-Dobéca, majoritatea absolută a locuitorilor suntú Românii, societatea privată de naționalitate maghiară, ce a ziditú teatrul, l'au ridicatú exclusivú cu limba maghiară, și ca să nu-i plesnescá cuiva prin minte, necum să poftescá ceva parte la densusul, dăr nicú ca să-și întipúescá că poté auđi vreedatú intrinsulú reprezentare cu limba română, orí germană, orí italiană, — s'an îngrátitú c'unú paragrafú, ce eschide pe veđi din trénsulú orí ce limbă afará de cea maghiară. Ei bine. Unde ar fi acum echitatea ca și Românii să fiá îndatorați a plăti din greu pentr'unú teatru, ce nu-i privește, unú teatru a unei societăți „private“? —

De ne-amú puté face bisericú, ca să ne rugámú lui D-đeu, și șócle ca să ne luminámú, — de acestea avemú lipsă, și aci suntemú reduși la puținulú ce ne

mai rămáne, după plătirea greutăților statului, — érá teatru facá-și și'lú susținá domnii din Deșiu, decâtú vréu să-și petrecá, și cu limba care le place. De unde n'avemú nicú în clinú nicú în mánecá, nu putemú fi îndatorați de a da nicú unú crucerú. Asta este vorba Românului din comitatú față cu darea supletoria pentru teatru, séu cum se diše „kulturalis czélok“. — Și nu este mirare.

Cine să-și mai potá permite lucsulú de a-și ímulți sarcinile, ce este datorú de a le suporta, cu greutăți produse de o societate privată ce și-a făcutú calcululú greșitú?... —

Óre echitatea acasă este (la noi) în comitatulú nostru? — Urma va alege.

Reprentațiune în afacerea răscumpărării regalilor.

(Urmare.)

Expunéndú în deplină convingere principii-le acestea, nu ne ferimú de postulatele practice, după care răscumpărarea regalilor are să fiá câtú se poté de simplă și de sigură.

Nu ne ferimú nicú de considerarea legitimă a intereselor erarului, pentru că nicú pe departe nu dorimú să se aducá dispozițiuni legale după care singuraticii să potá face față cu erarulú pretensiunii exagerate.

Scimú noi bine, că venitulú adevératú alú dreptului regalú este rezultatulú conlucrării multorú împregiurări, pe care cu aparatulú normalú alú legislațiunii în cele mai multe casuri este imposibilú a le descoperi. Chiar de aceea credemú, că excepțiunile indicate de noi pentru îndreptarea neajunsurilor ce resultá din statorirea venitului după dare trebuie circumscrise cu îngrijire și trebuie aplicate între dovedile oficiale și dovedirea cu documente scrise și scrutarea oficiósă a datelorú positive.

După-ce însé se poté prevedé, că proprietarii în număróse casuri se vorú simți págubiți prin luarea de basá a contribuției și nu dispunú de documente séu date positive pentru documentarea adevératului venitú, după-ce mai departe în număróse casuri va trebui să se statoréscá valórea venitului regalilor, care pentru folosința nesuficientă nu au datú venitú: din aceste cauze este neapératú de lipsă să se iee de basá o cheiá minimală, care în lipsă de alte documente să ducá în ultima analiză la soluțiune.

O astfel de cheiá minimală credemú noi că este venitulú regalú luatú în calculú diametralú, care ilú căpétámú dividándú venitulú pusú sub contribuția dintr'unú comitatú cu numărulú locuitorilorú din acelașú comitatú.

Pentru explicarea acestui calculú alăturámú aici 1. / . tabelele venitelorú regale pro 1886 din 15 comitaté ardelensesi, în care în fiá-care comitatú este ținutú în evidență partea din venitulú regalú diametralú ce se vine pe unú locuitorú. Înaltulú guvernú, fiindú în posesiunea tuturorú datelorú oficiale, ușorú va puté calcula venitulú în chipulú mai susú arétatú pe ciclulú de anú dela 1882—1886 și apoi să-lú puná la dispoziți publică ca actú oficialú.

În acele comune asáder', unde pentru pedeci oficiale séu de altá naturá dreptulú regalú n'a fostú folositú deajunsú séu proprietarulú nu poté documenta cu acte séu date positive, că are după dreptulú séu regalú unú venitú anualú mai mare decâtú acela, care s'a luatú de basá la stabilirea contribuției, acolo proprietarulú să aibá dreptulú de a pretinde ca desdaunare minimală, care resultá din numărulú locuitorilorú și din media venitului după drepturile regale din întregú comitatulú.

Stabilirea acestui minimú ar îndrepta între marginile posibilității pagubele rezultate din declarațiile necorecte ale con-

tribuției și mai are și avantajulú acela, că pe basa lui se poté calcula și suma maximală a desdaunării totú atâtú de bine, precum a făcutú o motivare proiectului pe baza contribuției, și astfelú poté servi ca basá sigură a operațiunii financiare ce se va face pentru răscumpărarea dreptului de cărcimăritú.

Premiéndú acestea ne luámú voea a piopune modificarea ș-ului 3 din proiectulú de desdaunare în următorulú textú:

1. Reclamándú reprezentantulú erarului, desdaunarea se poté stabilí în sumá mai micá ca aceea, care resultá din venitulú declaratú sub contribuția.

Decá se dovedesce, că venitulú dreptului regalú în anii 1882—1886 a fostú mai puținú decâtú a fostú declaratú séu statoritú pentru plătirea contribuției.

2. Reclamándú proprietarii, desdaunarea se va statori în sumá mai mare decâtú aceea, care resultá din venitulú declaratú sub contribuția:

a) decâtú proprietarulú a cumpáratú dreptulú fiá dela erar, fiá dela alții, prin contractú de cumpărare scrisú, în care casú poté pretinde, ca desdaunarea să nu, fiá mai micá decâtú suma prețului de cumpărare.

În acele casuri, în care deodată cu dreptulú regalú și în legăturá cu elú s'a cumpáratú, fiá dela erarú, fiá dela alții, și cládirile și lucrurile intravilane necesare la exercierea dreptului, este proprietarulú îndreptățitú a pretinde și expropriarea imobilelorú, în care casú desdaunarea simultană a imobilelorú aparținétore dreptului de cărcimăritú nu poté fi mai micá ca prețulú lorú de cumpărare.

b) decâtú proprietarulú poté dovedi prin acte scrise vrednice de credință séu prin date positive, că venitulú séu a fostú mai mare ca celú declaratú séu statoritú din oficiu pentru stabilirea contribuției pro 1882—1886. În asemenea casuri însé, proprietarulú este silitú a admite, ca după plusulú venitului doveditú pe 1882—1886 să se subtragá din desdaunare și plusulú contribuției pe acestú anú, decâtú nu antecesorulú séu în dreptú, ci elú séu unú plenipotențiátú alú séu a făcutú declarația falsă.

c) decâtú proprietarulú dela 1882—1886 pentru pedeci făcute de autoritățile politice n'a folositú dreptulú regalú séu decâtú după dreptulú folositú nu s'a stabilitú venitulú; în sfișitú decâtú pentru documentarea venitului adevératú proprietarulú n'are acte séu date vrednice de credință: în aceste casuri poté pretinde, ca să fiá desdaunatú pe basa medie, care resultá din venitele regale puse sub contribuția în întregú comitatulú și din numărulú locuitorilorú din comuna respectivă. — —

(Va urma.)

România și Expozițiunea din Parisú.

Membrii comitetului naționalú în numărú de 30 s'au întrunitú în séra de 17 Septemvrie la principele George Bibescu, președintele acelu comitetú.

Între altele amintimú, că adunarea, avéndú în vedere procurarea speselorú trebuincióse, a hotărítú în scopulú acesta luarea urmátórelorú mijlóce:

1. Deschiderea unei subscripțiuni publice. 2. Organizarea unei loterii, cu consimțiméntulú guvernului. 3. Darea de serbări și reprezentații teatrale. 4. Mijlocirea pe lângá comune, pentru a se ruga să contribue la opera de față.

Mai multú membri presentú ceréndú ca subscrierea să se încépá de către membrii comitetului, o listá a fostú deschisá imediatú și s'a subscrisú suma de 10,000 franci.

Fiá-care membru a luatú însărcinarea de a complecta câte o listá de subscripțiune.

A doua cestiune de desbătutú a fostú organizarea lucrărilor. După unú proiectú aprobatú de adunare: Expoziția va cuprinde 8 secțiuni; fiá-care secțiune va

fi condusá de către unú comitetú compusú din ómeni competinți, cari vorú alege unú președinte. În acestú modú lucrarea va fi împărțitá, și fiá-care va lucra în sfera sa.

SCIRI TELEGRAFICE.

Viena, 4 Octomvrie. Eri la 9 óre antemeridiane a sositú aici împératulú Wilhelm alú Germaniei și a fostú primitú conformú programului. Monarchii s'au sărutatú în modulú celú mai cordialú de trei orí. Pe prințulú de coroná și pe archiducú i-a sărutatú împératulú germanú de doué orí. Între aclamațiunile sgomotóse ale imensei mulțimi au intratú ambii monarchii în curtea palatului, unde furá salutați de împérátésa, princesa de coroná și de dómnele archiducese. Împératulú Germaniei a primitú îndată în apartamentele sale pe ministrulú de esterne contele Kalnoky, care a avutú o audiență de o órá. Mai târziu a primitú pe ministrulú președinte Tisza.

La amédú împératulú Germaniei a făcutú visite archiducilorú și a cercetatú Academia de bele-arte. Mai târziu a primitú pe prințulú de Coburgú și pe ministrulú Tisza în audiență privată. La 4 óre a fostú mare prândú la care a luatú parte întréga casá domnitóre austriacă. Séra concertú strălucitú la curte. Împératulú Wilhelm a agráitú multe persóne, în deosebí a conversatú mai multú timpú cu contele Iuliu Andrassy. După concertú s'a servitú ceaiulú.

Berlinú, 4 Octomvrie. — Ordonanța guvernului francesú privitóre la străini se considerá aici unanimú ca o represaliá în contra Germaniei și a Italiei.

Berlinú, 4 Octomvrie. — Consiliarulú Geffcken va fi adusú în curéndú la Berlinú. Se asigurá că împératulú Wilhelm a fostú la începutú în contra urmáririi lui Geffcken, și Bismarck a trebuit sé amenințe cu demisiunea sa spre a do-béndú cosémțiméntulú împératului.

Cursulú pieței Brașovú

din 4 Octomvrie st. n. 1888.

Bancnote românesci Cump.	9.30	Vénd.	9.34
Argintú românescú	9.25	"	9.28
Napoleon-d'or	9.58	"	9.60
Lire turcesci	10.88	"	10.90
Imperial	9.88	"	9.90
Galbin	5.70	"	5.74
Scris. fonc. „Albina“ 6%	101.—	"	—
" " " 5%	98.—	"	98.50
Ruble rusesci	128.—	"	129.—
Discontulú	6 1/2—8% pe anú.		

Cursulú la bursa de Viena

din 3 Octomvrie st. n. 1888.

Renta de aurú 4%	99.90
Renta de hártiá 5%	90.—
Imprumutulú cáilorú ferate ungare	146.25
Amortisarea datoriei cáilorú ferate de ostú ungare (1-ma emisiune)	97.50
Amortisarea datoriei cáilorú ferate de ostú ungare (2-a emisiune)	—
Amortisarea datoriei cáilorú terate de ostú ungare (3-a emisiune)	112.50
Bonuri rurale ungare	104.50
Bonuri cu clasa de sortare	104.50
Bonuri rurale Banatú-Timișú	104.50
Bonuri cu cl. de sortare	104.50
Bonuri rurale transilvane	104.50
Bonuri croato-slavone	104.—
Despágubirea pentru dijma de vinú ungurescú	99.75
Imprumutulú cu premiulú ungurescú	130.25
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului	123.25
Renta de hártiá austriacă	81.15
Renta de argintú austriacă	82.10
Renta de aurú austriacă	110.30
Losuri din 1860	140.—
Acțiunile băncei austro-ungare	875.—
Acțiunile băncei de creditú ungar.	301.50
Acțiunile băncei de creditú austr.	308.10
Galbeni împérátesci	5.74
Napoleon-d'or	9.60 1/2
Márci 100 imp. germane	59.57 1/2
Londra 10 Livres sterlinge	121.95

Numere singuraticé din „Gazeta Transilvaniei“ a 5 cr. se potú cumpéra în tutungeria I. Gross, în librăria Nicolae Clurcu și Adolf Albrecht.

Editorú și Redactorú responsabilú:
Dr. Aurel Mureșianu.

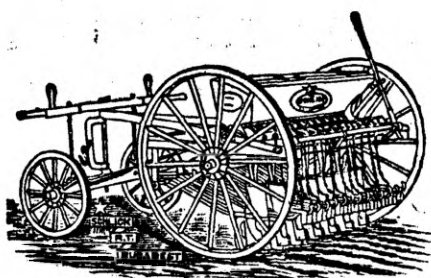
Turnătoria de feru și fabrica de mașini a lui SCHLICK

SOCIETATE PE ACȚII

FABRICA ȘI DIRECȚIUNEA:
VI. Aeußere Waitznerstrasse 1696/1699.

Budapesta

BIROUL ÎN ORAȘU ȘI DEPOSITULU:
VI. Waitznering 57.

Mașini de sēmēnatu în brazdă „TRIUMPH” și „HALADAS” patentate ale lui SCHLICK.

Mașini de sēmēnatu care împrăștie grăunțele;

Pluguri patent. ale lui Schlick cu 2 și 3 fiare

Pluguri-Rayol patent. ale lui SCHLICK.

Pluguri cu unu feru originale Schlick și Vidats,

Unelte agricole, grape, fărimateori de bulgări,

Tecători, tăietori de sfeclă, mașini pentru mustu de sfeclă, batose de perumbu, (cucuruzu) Mori pentru fărimate.

Garnituri de treieratu cu vaporu și cu vârtejū (Göpel).

Mori pentru curățitu, Mori pentru măcinatu.

Părți apartinătoare de toate sistemele de pluguri pentru rezervă se află la depositu.

Prețurile cele mai eftine. — Condițiunile de plată foarte favorabile. — Prețuri-Curente la cerere gratis și franco.

OBSERVAȚIE.

Ne onorăm a aduce la cunoștința p. t. D-loru Clienți, că de și amu mutatu partea cea mai mare a birourilor noastre ce se aflau în Budapesta VI., Waitzner-Boulevard No. 57, în etablissementul fabricii noastre aflătoru: **Budapesta, VI., Aeußere Waitznerstrasse Nru 1696-99**, totuși susținemu în interesul și pentru comoditatea onor. d-ni clienți unu birou în orașu, în localitatea de până acum, unde se află unu depositu cu toate produsele noastre de obiecte pentru țidiri și de mașini agricole.

Cu înaltă stimă

28,18-15

Direcția turnătoriei de feru și a fabricii de mașini a lui Schlick, societate pe acții.

ZIUA PENULTIMA

!!! NOUE LOSURI SĚRBESCI PE TABACU.

Prețulu emisiunei fl. 6.50 v. a. bucata.

Insinuări la subscripțiune se primescu încă numai până la **6 Octomvrie a. c. înainte de amēdi la 12 ore.**

Pentru fiăcare losu subsemnatu se plătesce anticipativu

fl. 2.50, restulū de 4 fl. este a se plăti numai când se predă losulū originalū, adecă dela **15-25 Octomvre a. c.**

65 de ani jōcā losulū și este provēduțu cu cāștiguri principale de

franci	300,000	în aurū.
„	250,000	
„	200,000	

și în timpulū de 65 de ani cātū jōcā, pe lângă cāștiguri de

franci 75,000

„ 50,000

„ 40,000 separatū încă cu 65 cāștiguri principale de cāte

franci 100,000 în aurū.

Imprejurarea că celū mai micu cāștigū este deja astādi egalū cursulu de emisiune, ēr în cursulū timpulu va deveni de trei ori mai mare, face ca aceste losuri sē fiā recomandabile și pentru aședarea de capitalū.

Deorece aceste nouē losuri sērbesci pe tabacū oferā pe lângă cea mai mare siguranță posibilă și șanse de cāștigū până acum nēntrecute, se pōte prevedē, și atragū atențiunea asupra împrejurării, că la împărțirea bucățilorū subscrise vorū fi preferiți acei subscribenți a cărorū insinuări s'au făcutū mai de timpuriu.

Până una alta dau avansū pe aceste losuri precum și pe totū felulū de losuri, efecte, hārtii de valōre, monete pentru 6% pro anno.

Cu distinsă stimă

Iacob L. Adler

casă de bancă și de schimbū
Brașovū.

Sosirea și plecarea trenurilor și postelorū în Brașovū.

I. Plecarea trenurilor:

1. Dela Brașovū la Pesta:

Trenulū de persōne Nr. 307: 7 ore 10 de minute sēra.

Trenulū mixtū Nr. 315: 4 ore 10 minute dimineța.

2. Dela Brașovū la București:

Trenulū acceleratū Nr. 302: 5 ore 37 minute dimineța.

Trenulū mixtū Nr. 318: 1 oră 55 minute dupā amēdi.

II. Sosirea trenurilor:

1. Dela Pesta la Brașovū:

Trenulū de persōne Nr. 308: 9 ore 46 minute înainte de amēdi.

Trenulū mixtū Nr. 316: 9 ore 52 minute sēra.

2. Dela București la Brașovū:

Trenulū mixtū Nr. 317: 2 ore 32 minute dupā amēdi.

Trenulū acceleratū Nr. 301: 10 ore 12 minute sēra.

A. Plecarea postelorū:

a) Dela Brașovū la Rēșnovū-Zērnesci-Branțū: 12 ore 30 m. dupā amēdi.

b) „ „ „ Zicnū: 4 ore dupā amēdi.

c) „ „ „ în Sēcuime [S. Georgi]: 1 oră 30 minute noptea.